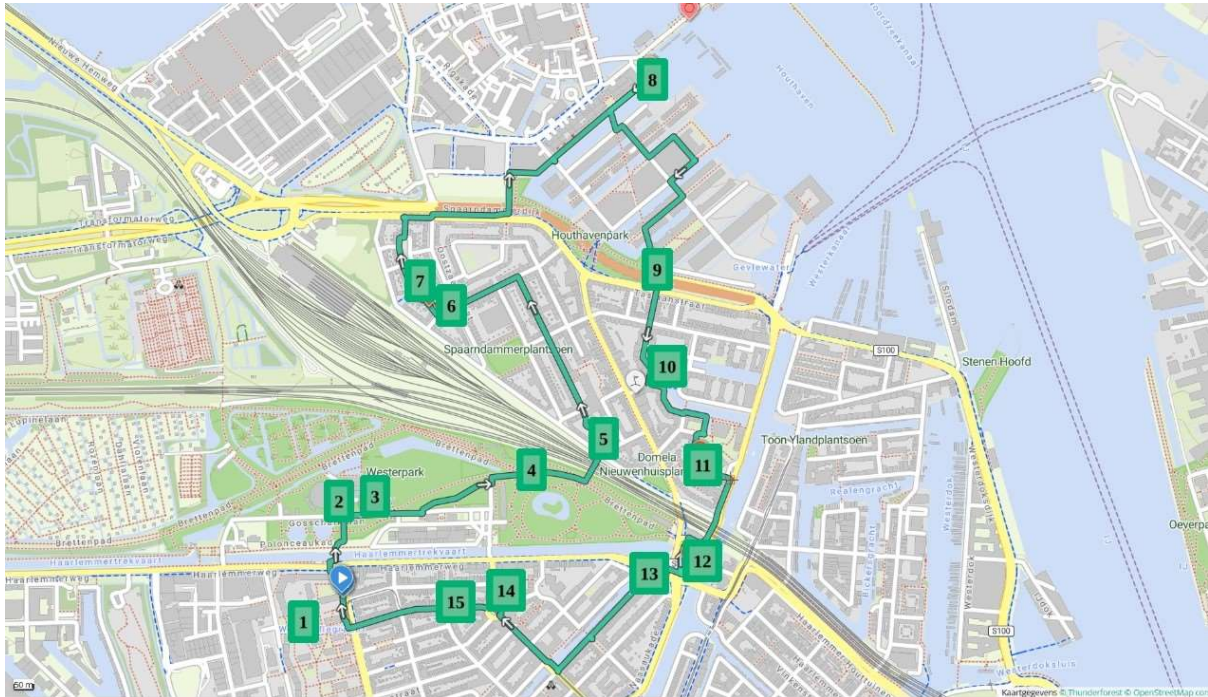


2. Rondom het Westerpark Amsterdam West



Korte beschrijving

Deze wandeling begint bij het GWL-terrein, loopt dan door het cultuurpark Westergas, duikt de Spaarndammerbuurt in, passeert het vlaggenschip van de Amsterdamse school en het kasteel van de volkshuisvesting en hopt over de eilanden in de nieuwe Houthaven. Via de Staatsliedenbuurt wandelen we weer terug. Onderweg passeren we de Jan Wolkerstuin en een roerend afscheid.

Halte Van Hallstraat: Tram 3 (Westerpark – Flevopark)

Halte Van der Hoopstraat: Bus 21 (Centraal Station – Geuzenveld)



We vertrekken vanaf het Watertorenplein van het GWL-terrein. Hier zat ooit het gemeentelijke waterleidingbedrijf. Sinds 1997 is het een natuurvriendelijke en autoluwe wijk met 600 woningen. Leuk om te verkennen, maar vandaag laten we het links liggen. Na afloop kun je wat drinken in café-restaurant De Amsterdam in het oude machinegebouw.

We wandelen noordwaarts en steken de Haarlemmerweg en de Haarlemmervaart over naar het voormalige terrein van de Westergasfabriek.

2

Sinds 2003 is het Westergasfabrieksterrein onderdeel van het Westerpark. Het is exemplarisch voor de tegenwoordige opvatting van ontspanning, met 'wilde' natuur tussen industriële restanten en veel ruimte voor evenementen en activiteiten. De 'wilde natuur' tiert bijvoorbeeld welig in de lege gashouders. Het ontwerp voor het cultuurpark is van de Amerikaanse landschapsarchitect Kathryn Gustafson. Hieronder zie je het overzicht; we zijn net de brug overgestoken, onderin, iets links van het midden.



We lopen rechtdoor en nemen het tweede pad rechts, het Gosschalkpad.

3

De opdrachtgever van de Westergasfabriek was de Imperial Continental Gas Association. Kennelijk was rond 1900 de energieleverantie een internationale aangelegenheid. Hier werd uit kolen gas gewonnen. Dat procedé raakte in onbruik toen in de jaren 1950 gas in Slochteren werd ontdekt.

Het pad, waarop we lopen, is vernoemd naar de architect Isaac Gosschalk, die veel van de gebouwen hier heeft ontworpen. Gosschalk werkte in alle neostijlen van de 19e eeuw. Deze bedrijfspanden zou je neo-Renaissance kunnen noemen, met de sierstenen en de typisch



Hollandse witte spekstukjes tussen het rode baksteen. Hetzelfde geldt voor de twee Bazenhuizen die we passeren. Hier woonden ooit de opzichters, nu is het een kinderdagverblijf.

Ter hoogte van de ijssalon slaan we links af en wandelen diagonaal door het park richting het directiegebouw. Achter het directiegebouw lopen we een stukje door het oude deel van het park.

4 Het Westerpark is eind 19e eeuw aangelegd in de romantische Engelse landschapsstijl, waarmee vooral rust en stilte in een natuurlijke omgeving werd nagestreefd.

We gaan al snel links onder de tunnel door. Aan de andere kant van het spoor ligt de Spaarndammerbuurt.

Bus 22 (Station Sloterdijk – Centraal Station – Muiderpoortstation) Halte Assendelftstraat

We gaan links en duiken meteen achter het voormalige badhuis de Jan Wolkerstuin in.

5 De Jan Wolkerstuin is in 2010 aangelegd. Als je niet oplet loop je zo het beeldhouwwerk van de kunstenaar voorbij, dat hij maakte van een oude dukdalf.

Aan de andere kant komen we uit in de Polanenstraat, die we helemaal doorlopen. Bij de Hembrugstraat slaan we links af. We komen aan de achterkant van Het Schip uit.

6 Het Schip is het fantasierijke vlaggenschip van de Amsterdamse School, een creatie van Michel de Klerk uit 1919. Hier is het [Museum Het Schip](#) in gevestigd, gewijd aan de Amsterdamse Schoolarchitectuur.

7 Als we ons omdraaien wenkt het Zaanhof ons, ook zo'n verbazingwekkend voorbeeld van volkshuisvesting uit 1919. Mijn huis is mijn kasteel, moet de architect Herman Walenkamp gedacht hebben. De poorten, torentjes en dakkapelletjes wuiven ons al tegemoet, de valken staan op wacht, een beschutte omgeving voor de bewoners.

We lopen naar binnen.

Het Zaanhof bestaat uit een dubbele schil: twee randen met woningen staan rondom het openbare binnenterrein. Boven de poorten zijn gedenksteden ingemetseld. Er spreekt een enorme motivatie uit om voor gewone mensen een bijzondere woning te bouwen. Bestaat zo'n sociaal streven nog?

We lopen door en aan de noordkant verlaten we het complex door de kasteelpoort.



Halte Zaanstraat: Bus 22 (Sloterdijk - Centraal Station – Muiderpoortstation)

We gaan rechtsaf en steken 200 meter verderop veilig over, over de nieuwe Spaarndammertunnel. Hier wandelen we de nieuwe wijk de Houthaven in via de Houthavenweg. We lopen iets rechts de Houthavenkade op en bewandelen die tot het einde.

8

Op het einde van de Houthavenkade kijken we even om ons heen. Links zie je de Haparandadam, die er pas sinds 2008 ligt. Het REM-eiland steekt boven alles uit, ooit een platform dat buiten de territoriale wateren stond en commerciële radio uitzond. Aan de overkant heb je het NDSM-terrein en rechts domineert het Pontsteigergebouw.

In de Houthaven lagen ooit de boomstammen opgeslagen, die voor de bouw geïmporteerd werden uit Scandinavië. Ik kan me nog herinneren dat hier grote houten loodsen van Bruynzeel stonden (in de jaren 1970). De nieuwe wijk bestaat uit 2700 woningen.



De Houthaven bestaat uit zeven verschillende eilanden, van west naar oost: Wiborg, Stettin, Reval, Narva, Memel, Libau en Karskrona, bijeengehouden door 15 bruggen. Er komt ook een azielzoekerscentrum voor 500 mensen.

Halte Haparandaweg: Bus 48 (Houthaven – Centraal Station)

We gaan rechts en komen dan op het Wiborgeiland. Als we nog even rechtdoor lopen zijn we al op het Stettineiland. Nog een brug over en we zijn op Reval dat veel breder is. We gaan naar links. Op het eind staat een majestueus hotel. Als we daaraan voorbij zijn lopen we rechtsaf de kade af. Er wordt nog flink gebouwd dus het is een beetje improviseren. Voor zover het mogelijk is lopen we over de andere eilanden en we verlaten het terrein via de oostkant van het nieuwe tunnelpark.

9

Het Tunnelpark ligt op de nieuwe 800 meter lange autotunnel. Zij verbindt de Houthaven met de Spaarndammerbuurt.

De hoogbouw is ontworpen door Herman Walenkamp, net als het Zaanhof.

We lopen door via de Spitsbergenstraat.

10

We komen nu in een stukje stad waar ooit de Wester Suikerfabriek stond. Vandaar het Suikerplein. Nog altijd kun je Wester rietsuiker kopen, maar de fabriek is al in 1964 gesloten. Het heeft twintig jaar geduurd voordat de gebouwen werden gesloopt en er sociale huurwoningen werden gebouwd. Onderstaande foto laat mooi zien hoe de Spaarndammerbuurt erbij lag voor de oorlog, met in het midden de suikerfabriek.

We buigen mee met de Martin Vlaarkade, pakken links een stukje steiger mee en wandelen voor het massieve elektriciteitsgebouw langs en gaan dan rechtsaf naar de Westzaanstraat richting Houtmankade.



11

Onderweg ontdekken we het beeld *Vaarwel* van Godelieve Smulders. Het staat op een plek waar de begraafplaats was van de nabijgelegen Maria Magdalenakerk. Het beeld herinnert aan de Amerikaanse bommenwerper, die hier in 1944 is neergestort. Op de zuil staan een vliegtuig en een menselijke figuur, die bezig is afscheid te nemen.

Bij de Houtmankade gaan we rechts. We wandelen onder de spoorbrug door en passeren cultureel centrum Volta.

12

We staan even stil bij het beeld van Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846 – 1919). Deze Amsterdammer was een groot voorvechter van rechten van de gewone mens. Ver voor de invoering van het algemeen kiesrecht kwam hij in de Tweede Kamer terecht voor het kiesdistrict Schoterland in Friesland. Hij vond dat hij in het parlement weinig gedaan kreeg. Hij keerde zich af van het democratisch bestel en voer meer en meer een anarchistische koers. Pieter Jelles Troelstra werd de voorman van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij.

Op de sokkel van het beeld van Johan Polet (1931) staat Prometheus afgebeeld, die het vuur stal van de goden, de Griekse variant van het Eva-en-de-appelverhaal.

Een uitspraak van Domela Nieuwenhuis die tot nadenken stemt: "Men houde in het oog dat tirannen geen slaven maken, maar omgekeerd: slaven maken tirannen. Als een volk slaafs en kruiperig is, dan ontstaat tirannie; is het niet slaafs, dan is er voor tirannie geen plaats."

Halte Nassauplein: Bus 22 (Sloterdijk – Centraal Station – Muiderpoortstation)

Halte Haarlemmerplein: Tram 5 (Amstelveen – Haarlemmerplein)

13

Aan de overkant van de Haarlemmerweg zien we een roze flatgebouw. Het gebouw combineert op eigenzinnig wijze het roze pleister met kunststof en tegels in felle kleuren. De flat is een creatie van Patrice Girod en Reynoud Groeneveld.

Op het dak staat een kunstwerk van de Canadees Noel Harding. Het is een ode aan Hansje Brinker. De rode balk wijst richting Noordzee, de bak water verwijst naar het wilde zeewater en de arm onderdrukt het water.

We steken de Haarlemmerweg over. We gaan de hoek om en lopen de De Wittenkade af. Bij de gezellig drukke Van Limburg Stirumstraat, de slagader van de Staatsliedenbuurt, gaan we rechts.

Halte Van Limburg Stirumstraat: Tram 3 (Westerpark – Flevopark)

We lopen recht op het Van Limburg Stirumplein af. Hier staat sinds 1997 een wachthokje, met gezellige cactussen van brons, en een reclamezuil annex spreekgestoelte, dat nooit als zodanig wordt gebruikt. Ze zijn van Frank Halmans



en staan er nog als nieuw bij. Geslaagde voorbeelden van houdbare kunst in de openbare ruimte.

Op dit pleintje voel je ook de metamorfose die de buurt heeft doorgemaakt, van koperenknopenbuurt, naar krakersbolwerk en yuppenhotspot. Wat gebleven is, is café de Gruyter. We kunnen daar straks of nu een glaasje drinken.

Het laatste eindje van de wandeling lopen we door de Van der Hoopstraat.

15

Wat ook gebleven is: de Blauwe Duim. De gereedschapsuitleen is zo'n beetje de enige relikwie die over is van de krakersfase. In de jaren 1980 was de Staatsliedenbuurt voor een flink deel het domein van de krakers.

Burgemeester Van Thijn durfde de buurt amper binnen te gaan. Toen mocht je een woning kraken als die een jaar lang had leeggestaan. De kraakbeweging maakte veel woningen beschikbaar voor de gewone mens en zette speculanten de voet dwars. In 2010 werd het kraken verboden. Maar deze gereedschapsuitleen blijft handig; voor 2 euro kun je voor altijd lid worden.

Bij het GWL-terrein nemen we afscheid. Als we nog geen opfrisser gehaald hebben bij De Gruyter kunnen we dat bij café-restaurant De Amsterdam of het Westerpark induiken.

Halte Van Hallstraat: Tram 3 (Westerpark – Flevopark)

Halte Van der Hoopstraat: Bus 21 (Centraal Station – Geuzenveld)